

**Громадська організація
«Південна фундація педагогіки»**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ РОБІТ
учасників міжнародної
науково-практичної конференції**

**«ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ
ПЕДАГОГІЧНИХ ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК»**

11–12 серпня 2017 р.

**Одеса
2017**

Шама І. П. ФУНКЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ.....	71
Ярославцева М. І. РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ.....	74
СЕКЦІЯ 4. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА	
Антибура Ю. П. СИНХРОННО-ПАРАЛЕЛЬНЕ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ: ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ.....	78
Євдокімова-Лисогор Л. А. ЗМІСТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ ДО МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ.....	80
Зузяк Т. П. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ВЧИТЕЛЬСЬКОЇ СЕМІНАРІЇ (КІНЕЦЬ ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.).....	83
Кондратюк В. Є., Синиця Ю. П. OSCE – НОВИЙ МЕТОД ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ ТА ЙОГО ПЕРШІ РЕЗУЛЬТАТИ.....	86
Маєвська О. М. ВІКОВІ АСПЕКТИ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО- ПРАКТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 5-7 КЛАСІВ.....	89
Скиба Г. О. ПЕРЕДУМОВИ ТА ЗАСОБИ УСПІШНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС.....	91
Тарабан Ю. В. ХАРАКТЕРИСТИКА МОДЕЛЕЙ РЕЛІГІЙНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ І КРАЇН ЄВРОПИ.....	94
Тимчук Н. Ф., Борисенко П. О. АКТУАЛЬНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНОГО СВІТОГЛЯДУ У ПЕДАГОГІЦІ ПРИРОДОЗНАВСТВА.....	98
Хайдарі Н. І. РЕЛІГІЙНЕ ВИХОВАННЯ В ЕЛІТНИХ ШКОЛАХ-ПАНСІОНАХ «ПАБЛІК СКУЛЗ» ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ.....	99
Яковишина Т. В. К ВОПРОСУ О РОЛИ ТВОРЧЕСТВА В ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ СТАНОВЛЕНИИ ПЕДАГОГА.....	102
Якуб М. С. ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	105

15. Федик О. Л. Розвиток пізнавальної активності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання фахових дисциплін: дис... кандидата пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Федик Олександр Леонідович ; Національна академія Державної прикордонної служби України ім. Богдана Хмельницького. – Х., 2010. – 172 с.

16. Хомич Л. О. Професійно-педагогічна підготовка вчителя початкових класів / Л. О. Хомич. – К. : Магістр, 1998. – 200 с.

17. Щербаков А. И. Социально-психологическая характеристика педагогической деятельности и проблема формирования у студентов профессионально важных качеств личности учителя / А. И. Щербаков // Научные основы совершенствования педагогического образования в высшей школе. – Свердловск, 1975. – С. 71–83.

Шама І. П.

асистент кафедри педагогіки

*ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
м. Старобільськ, Луганська область, Україна*

ФУНКЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Динамічні зміни в різноманітних сферах життя українського суспільства потребують переосмислення ролі освіти і проблеми підготовки педагогічних працівників. Вимоги, які висуває до особистості педагога сучасне суспільство (професіоналізм, мобільність, самостійність, креативність, конструктивність та ін.), відображає саме індивідуальний стиль педагогічної діяльності вчителя, що визначається як індивідуальна система способів і прийомів діяльності, спрямована на вирішення професійних завдань у мінливих умовах навколишньої дійсності.

Індивідуальний стиль професійної діяльності вчителя як феномен сучасного освітнього процесу досліджували Н. Веригіна, І. Вохмяніна, Ж. Ковалів, О. Ланіна, Н. Приходько, Г. Торхова, Л. Макарова та ін. Психологічні особливості індивідуального стилю діяльності особистості розглядали С. Климов, В. Мерлін, О. Леонтьєв, Н. Лейтес, В. Толочек та ін.

Одним з аспектів вивчення індивідуального стилю педагогічної діяльності як професійного педагогічного явища є його функційна структура, яка ґрунтується на пошук адекватних шляхів і засобів його формування у вищій [3, с. 4]. При розгляді функційних компонентів досліджуваного феномену Л. Макарова [2] пропонує враховувати такі позиції: індивідуальний стиль являє собою процес виявлення й реалізації вчителем власної індивідуальності; розгортається у процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії; він завжди тією чи іншою мірою адресований іншій людині та є пред'явленням іншій людині своєї індивідуальності.

Стійкість функційних компонентів системи визначається як їх зв'язком зі структурними компонентами, так і між собою: одна функція передусім іншій, спонукає до її реалізації, що і складає діалектику внутрішньої єдності.

Видокремлення функцій індивідуального стилю педагогічної діяльності розкриває його процесуальну сторону. У науках, що займаються вивченням соціально-

педагогічних аспектів діяльності людини, під функцією розуміють якісну характеристику, спрямовану на збереження, підтримку і розвиток системи [2].

У науковій літературі представлено різні підходи до визначення комплексу функцій досліджуваного феномену. Так, Г. Торхова виокремлює такі функції: смислоутворювальна, функція презентації своєї індивідуальності, системоутворювальна, ціннісно-орієнтаційна, стимулювальна, компенсаторна, регулятивна, розвивальна, психотерапевтична, функція самореалізації [3, с. 19]. О. Лапіна вважає основними функціями індивідуального стилю професійної діяльності педагога системоутворювальну, смислоутворювальну, інструментальну та компенсаторну функції [1].

Смислоутворювальна функція індивідуального стилю педагогічної діяльності проявляється у прагненні вчителя до творчої самореалізації у житті, у потребі у персоналізації як духовному продовженні індивідуальності, ідеальної представленості в інших людях. Персоналізація індивідуальності вчителя знаходить своє втілення у різних формах взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу, насамперед у спільній діяльності із учнями. Засобами такої персоналізації можуть слугувати думки, почуття, знання, вміння, способи діяльності, ціннісні ставлення, художні образи, продукти творчості та ін.

Для вчителя індивідуальний стиль професійної діяльності виконує *функцію презентації своєї індивідуальності*. Стиль – це відображення духовного багатства вчителя, його цінностей, поглядів, позицій, способів взаємодії, творчого самовиявлення, які він реалізує у професії. Чим різноманітніший і духовно багатший внутрішній світ педагога, тим унікальніший та яскравіший його стиль діяльності. Майбутньому вчителю потрібно постійно розширювати свій світогляд, збагачувати духовну культуру, усвідомлено розвивати свої найкращі сторони для розвитку та вдосконалення педагогічної майстерності.

Системоутворювальна функція індивідуального стилю педагогічної діяльності виявляється в інтеграції окремих властивостей індивідуальності педагога в єдине ціле. Своєрідність і висока продуктивність професійної діяльності, природність поведінки вчителя і задоволення своїм професійним вибором свідчать про сформованість індивідуального стилю як персональної системи роботи, а вдосконалення стилю є підґрунтям для становлення власної педагогічної системи.

Ціннісно-орієнтаційна функція індивідуального стилю педагогічної діяльності пов'язана із взаємозв'язком та взаємозумовленістю ціннісно-смыслові сфери особистості педагога та його професії, вибором найбільш оптимальних для кожної ситуації способів діяльності.

Необхідність збереження професійного довголіття, підтримки професійного здоров'я, попередження та подолання професійних деструкцій, емоційного вигорання зумовлює актуальність такої функції індивідуального стилю професійної діяльності, як *психотерапевтична*. Вчитель, який ефективно використовує усі свої ресурси професійної майстерності для досягнення високих результатів праці, найчастіше перебуває у проживанні ситуації успіху, ніж невдачі. Таким чином, його психологічний стан стабільний і є підставою для подальшого професійного зростання.

У процесі професійної діяльності вчителі із сформованим індивідуальним стилем педагогічної діяльності максимально використовують ті педагогічні функції, які дозволяють їм максимально реалізувати себе і ефективніше впливати на особистість учнів. У зв'язку з цим, особливого значення набувають *стимулювальна, компенсаторна і регулятивна функції* індивідуального стилю педагогічної діяльності. У процесі оволодіння індивідуальним стилем учитель прагне до максимального використання силь-

них сторін своєї особистості і компенсування слабких. Сукупний ефект педагогічного впливу на учнів дозволяє не акцентувати уваги на слабких сторонах стилю.

Інструментальна функція індивідуального стилю професійної діяльності полягає у тому, що стиль зумовлює систему операцій, завдяки яким фахівець реалізує власну діяльність, досягає поставлених цілей.

Кожен успішний вчитель, незалежно від предметної спеціалізації, має свою неповторну манеру викладання матеріалу, спілкування і педагогічного впливу на учнів, свій авторський «почерк». Такі вчителі знайшли власний найкращий шлях самореалізації в професійній діяльності, демонструючи свій неповторний, унікальний вплив на учнів. Саме такий орієнтир має бути наявний у процесі професійної підготовки майбутніх учителів у вищих навчальних закладах, які мають створити умови для реалізації студентами індивідуальних шляхів розвитку з урахуванням сильних сторін їх особистості. Продуктом творення особистості в навчальному процесі є доведені до певного ступеня сили і досконалості індивідуальні можливості – інтелектуальні, емоційні, духовні, практичні.

Суб'єктивна творчість як творення власних можливостей у навчальній діяльності пов'язана не тільки з проблемною пізнавальною задачею, але й з будь-яким завданням індивідуального освоєння майбутнім учителем дії або прийому. Знаходження максимально зручних й ефективних способів вирішення професійних завдань відкриває шлях найбільш ефективного розвитку можливостей кожного педагога. Тому стиль діяльності можна визначити як індивідуально освоєний суб'єктом спосіб виконання цієї діяльності, що сприяє максимальному саморозвитку і самореалізації особистості. Таким чином, основними функціями індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вчителя виступають *розвивальна і функція самореалізації*.

Індивідуальний стиль професійної діяльності вчителя не виникає миттєво, він проходить довготривалий процес становлення у професійній діяльності, джерелом його є протиріччя між потребою особистості у персоніфікації, індивідуалізації власної діяльності, потребою у реалізації власної унікальності й неповторності та наявністю єдиних для всіх викладачів норм, цілей та завдань професійної діяльності [4, с.224].

Отже, індивідуальний стиль учителя проявляється у різних ситуаціях педагогічної діяльності та зумовлений як її специфікою, так й індивідуально-психологічними особливостями її суб'єктів, має свої функційні компоненти. У процесі професійної підготовки необхідно допомогти студенту – майбутньому вчителю – виробити такий стиль діяльності, який найбільше відповідає його індивідуальним особливостям й обраній професії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лапина О. А. Формирование индивидуального стиля профессиональной деятельности учителя: методология, теория, практика : дис. на соискание научн. степени доктора пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика» / Лапина Олимпиада Александровна. – Иркутск, 2002. – 315 с.
2. Макарова Л. П. Теоретические основы развития индивидуального стиля педагогической деятельности преподавателя высшей школы : дис. на соискание научн. степени докт. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика» / Макарова Людмила Николаевна. – Белгород, 2000. – 449 с.
3. Горхова А. В. Формирование индивидуального стиля педагогической деятельности будущего учителя: теоретический аспект : монография / А. В. Горхова. – Мн. : БГПУ, 2004. – 142 с.

4. Цар І. О. Теоретичні передумови формування індивідуального стилю професійної діяльності вчителя-гуманітарія / І. О. Цар // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2014. – № 10, (Ч. 1). – С. 219 – 225.

Ярославцева М. І.
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри теорії та методики дошкільної освіти
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
м. Харків, Україна

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ

Ефективність процесу професійної самореалізації пов'язується з успішністю педагогічної діяльності студента в процесі педагогічної практики. Як зазначають О. Абдулліна, П. Білоус, О. Богініч, В. Глуздова, Н. Голога, Л. Загрекова, В. Ніколіна, Л. Рибалко, О. Семенов та інші, педагогічна практика є з'єднуючою ланкою між теоретичною підготовкою і подальшою практичною діяльністю студентів.

Формування професійної самореалізації майбутніх фахівців дошкільних навчальних закладів у процесі педагогічної практики досить відповідальний етап становлення професіонала, який передбачає процес входження в професію та призводить до професійного та особистісного зростання студента, до готовності майбутнього вихователя до наукової і професійно-педагогічної діяльності.

Аналіз наукової літератури (Н. Горюха, Т. Красова, Т. Поніманська, В. Ядешко) дав підстави для уточнення поняття *професійна самореалізація майбутнього фахівця дошкільного навчального закладу в процесі педагогічної практики* як реалізацію потенційних педагогічних можливостей, уміння здійснювати себе як індивідуальність в педагогічному процесі, запровадження в навчально-виховний процес ідей, планів, професійних потреб, розкриття свого педагогічного «Я» в процесі планування, організації і проведення різних видів педагогічної діяльності з дітьми.

З метою виявлення розуміння майбутніми фахівцями дошкільних навчальних закладів Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради суті професійної самореалізації особистості було проведено опитування «Що Ви розумієте під поняттям професійна самореалізація?» (опитано 95 осіб першого і другого курсів). Студенти відповіли так: 45% вважає, що професійна самореалізація – це активна довільна діяльність, яка спрямована на зміцнення педагогічного і студентського колективу, на саморозвиток його учасників; 15% – вважають, що термін «професійна самореалізація» означає уміння налагоджувати контакти з педагогами та дітьми, спілкуватися з людьми; на думку 30% студентів, це участь у педагогічному та науковому житті колективу; 20% студентів взагалі не змогли відповісти на поставлене питання.